

กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์

Transmission Processes In Ranard-EK Performance

Of Paitoon Chanyanatya

ชัยเทพ ชัยภักดี* ยูทธนา ฉัพพรรณรัตน์

Chaithep Chaiphakdee*, Yootthana Chuppunnarat

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Master of Education Program in Music Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Division of Music Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University

kengchaithep@gmail.com

Received: May 16, 2019

Revised: June 19, 2019

Accepted: June 27, 2019

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์คือ 1. ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ชีวประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ 2. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย นำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย 1. ชีวประวัติ ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ข้อมูลทั่วไป เป็นบุตรของครูเพชร จรรย์นาฏย์ กับนางปริก จรรย์นาฏย์ สมรสกับนางสังวาลย์ จรรย์นาฏย์ และนางทองหยด จรรย์นาฏย์ มีบุตรธิดารวม 15 คน 2) การศึกษา เรียนหนังสือในวังบูรพาภิรมย์ เรียนดนตรีกับครูเพชร จรรย์นาฏย์ และหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) 3) การทำงาน รับราชการเป็นมหาดเล็กนักดนตรีวังบางคองแหลม 4) ผลงานประพันธ์เพลงทั่วไปและเพลงเดี่ยวและ 2. กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอก ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ผู้สอน มีองค์ความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ 2) ผู้เรียน มีคุณสมบัติของนักดนตรีที่ดี 3) เนื้อหาสาระบทเพลงทางครูเพชร จรรย์นาฏย์ และบทเพลงประพันธ์ใหม่ 4) การจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการการสอนทางตรงและทางอ้อมวัดประเมินผลโดยการสังเกต

คำสำคัญ: กระบวนการถ่ายทอด การบรรเลงระนาดเอก ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study, collect and analyze the biography of Kru Paitoon Chanyanatya and 2) to study the transmission process in Ranard-Ek performance of Kru Paitoon Chanyanatya. The research method was the interview employed with key informants. Data were collected through interviewing. Data were analyzed by means of interpretation and presented by a descriptive method.

The research findings were as follows. 1. His biography consisted of four parts: general information, education, profession and works. 2. His method of transmission of the performance consisted of the following: the teacher having both theoretical and practical knowledge, the learner possessing potential to be a good musician, content and substance of his works, and the teaching methods.

Keywords: Transmission Processes, Ranard-ek Performance, Paitoon Chanyanatya

บทนำ

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทย เป็นวัฒนธรรมที่มีความสำคัญที่ส่งผลให้ดนตรีไทยนั้นดำรงคงอยู่ในสังคมไทยได้อย่างยาวนาน ดนตรีไทยเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมไทย และเป็นมรดกประจำชาติ ดังนั้นจุดมุ่งหมายหลักของการถ่ายทอดดนตรีไทยจึงเป็นการถ่ายทอดเพื่ออนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย กอปรกับวิชาชีพดนตรีไทย เป็นวิชาชีพที่สามารถใช้ประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต และผู้ที่ประกอบวิชาชีพดนตรีไทยมักจะได้รับการยกย่องให้มีฐานะทางสังคม (สุวรรณ วังโสภณ, 2547) การถ่ายทอดดนตรีไทยจึงนับว่าเป็นการถ่ายทอดศิลปะของชาติ ซึ่งดนตรีไทยนับว่าเป็นศิลปะของชาติระดับคีตกวี (Classical) ที่ทำการถ่ายทอดโดยใช้วิธีมุขปาฐะ (Oral transmission) เป็นหลัก คือการถ่ายทอดโดยใช้วิธีการบอกต่อ ๆ กันมาโดยมิได้เขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ที่เรียนดนตรีไทยจึงต้องเป็นผู้ที่มีความทรงจำดี และต้องปฏิบัติอย่างจริงจังจนเกิดความชำนาญ โดยศิลปินโบราณจารย์ทางดนตรีไทย ได้สร้างสรรค์ระเบียบวิธีการบรรเลงในกาลเทศะต่าง ๆ เช่น ชับกล่อม ประโคม และประกอบการแสดง เป็นต้น อย่างมีแบบแผน และมีเอกลักษณ์จำเพาะ (ชื่น ศิลปบรรเลง, 2521; อนุรักษ์ สุทธิจิตต์, 2561; สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556) ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ความว่า

“วิชาดนตรีไทยเป็นศิลปะที่สำคัญของชาติไทย เราได้รับเป็นมรดกตกทอดมาหลายชั่วคนแล้ว โดยครูอาจารย์ในสมัยก่อนได้รับฝึกหัดไว้ แล้วถ่ายทอดให้แก่ศิษยานุศิษย์สืบทอดกันมาด้วยความทรงจำเป็นพื้น ด้วยเหตุนี้ แต่ละครูอาจารย์จึงต่างมีแนวทางศิลปะผิดแผกแตกต่างกันไปบ้าง บางเพลงแม้จะเป็นเพลงเดียวกัน แต่มักจะมีทางแตกต่างกันไปตามแบบของแต่ละครู จึงสมควรที่จะได้รวบรวมเพลงที่เป็นหลักไว้มิให้เสื่อมสูญและแปรผันไปจากหลักเดิม เพื่อเป็นแผนสำหรับการศึกษาวิชาดนตรีไทยต่อไป”

(พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2504 อ้างถึงใน สุรพล สุวรรณ, 2549)

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชข้างต้น แสดงให้เห็นว่าดนตรีไทยเป็นศิลปะและมรดกของชาติไทย การจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยแต่โบราณมักใช้วิธีการถ่ายทอดแบบมุขปาฐะ คือการถ่ายทอดและเรียนรู้โดยใช้ความจำเป็นหลัก โดยครูบาอาจารย์ดนตรีไทยแต่ละท่านจะมีแนวทางและมีเอกลักษณ์จำเพาะที่แตกต่างกันไป

ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยแต่โบราณทั้งในระดับสามัญชนและราชสำนักนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักดนตรีไทยสำหรับบรรเลงประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ บรรเลงประกอบการแสดง และบรรเลงเพื่อความบันเทิง เป็นต้น นอกจากนี้ในราชสำนักส่วนหนึ่งมีวงดนตรีไทยเพื่อประดับบารมีของเจ้านาย โดยใช้สถานที่ในการจัดการเรียนการสอน คือ บ้าน วัด หรือวังต่าง ๆ ของเจ้านาย (มาศสุภา สีสูกอง, 2531)

ระนาดเอกเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญมากในวงดนตรีไทย นอกจากเป็นเครื่องดนตรีที่มีเสียงโดดเด่นแล้ว ยังมีหน้าที่ในการบรรเลงเป็นผู้นำของวง กลวิธีในการบรรเลงระนาดเอกนั้นมียุ่่มาก ซึ่งมีความซับซ้อน มีระบบ ระเบียบ และมีแบบแผน นักระนาดเอกที่มีฝีมือดีในประวัติการดนตรีไทย เช่น หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) หลวงชาญเชิงระนาด (เงิน ผลารักษ์) และครูเพชร จรรย์นาฏย์ เป็นต้น (พูนพิศ อมาตยกุล, 2527; สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545; เสนาะ หลวงสุนทร, 2556; อุทัย ศาสตร์รา, 2553) นอกจากนี้ยังมีครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เป็นอีกหนึ่งครูดนตรีไทยและนักระนาดเอกคนสำคัญ ที่เป็นลูกศิษย์ของครูเพชร จรรย์นาฏย์

ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ (2460 - 2522) มหาตเลิกลูกดนตรีไทย ประจำวงดนตรีไทยวังบางคอกแหลมของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เป็นนักดนตรีที่มีฝีมือในเครื่องดนตรีทุกประเภทในวงปี่พาทย์ โดยเฉพาะระนาดเอกและระนาดทุ้ม เป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียรในการฝึกฝนระนาดเอกเป็นอย่างมาก ดังที่ ครูบุญยงค์ เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ ได้กล่าวถึงครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ไว้ว่า

“อาไพฑูรย์ลูกครูเพชรลิ้นขยันจริง ๆ ผมเห็นมากับตาเลย
เมื่อไปอยู่บ้านท่าน ท่านนั่งตีได้ทั้งวันนาน ๆ ถึงวันไหนไปงานเล็ก
กลับมาก็ต้องลงนั่งไล่ระนาดก่อน เหมื่อนนี้ซุ่มหลัง พอท่านเลิกลูกไปนั่ง
พัก ใ้พื้นกระดานตรงที่นั่ง เหมื่อเปียกเป็นรอยตุดเลย เพราะอย่างนี้
เวลาประชันกับใครถึงได้ไม่กลัว คือท่านไม่ประมาณ ท่านเล่าว่า สมัย
เข้าไปอยู่ที่วังบางคอกแหลมนั้น เป็นเด็กก็ถูกบังคับให้นั่งซ้อมเพลง ท่อง
เพลง อยู่ทั้งวัน จนเคยชินเสียแล้ว โดมามันก็เลยติด วันไหนไม่ซ้อมมัน
เหมือนขาดอะไรไป ผมได้ทางเดียวกราวในจากอาไพฑูรย์คนนี้แหละ”

(บุญยงค์ เกตุคง อ้างถึงใน เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์, 2535)

ถึงแม้ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ได้ล่วงลับไปแล้ว แต่ผลงานของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ นั้นเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องจากเหล่าศิลปินนักดนตรีไทย เช่น การประพันธ์บทเพลงโหมโรงทวารวดี เพลงเขมรไทรโยค เถา เพลงนกเขาชะแมร์ เถา เป็นต้น และการประพันธ์ทางเดี่ยวระนาดเอกในเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงแสนสุตสวาท เพลงสุตสงวน เป็นต้น (พิทักษ์ จรรย์นาฏย์, 2561) ลูกศิษย์ของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ทุกคนล้วนประสบความสำเร็จในวิชาชีพดนตรีไทย โดยลูกศิษย์ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันมีเพียงลูกศิษย์ที่เป็นบุตรสืบทอดในสายตระกูลเท่านั้น นับว่าสายศิษย์ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ นั้นไม่ได้แพร่หลาย และยังไม่มีการศึกษาและเก็บรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับชีวประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ และกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ อย่างลึกซึ้ง

(พิทักษ์ จรรย์นาฏย์, 2560) จากการที่ผู้วิจัยได้สืบค้นประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ พบว่า มีการเขียนถึงอย่างสั้น ๆ ในภาคผนวกของหนังสือมานุกรมศิลป์เพลงไทยในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่มีที่มาและไม่มีหลักฐานในการยืนยันข้อมูล (พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ, 2532) จึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชีวประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ และกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เพื่อเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยและเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ชีวประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์
2. ศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้กำหนดแนวทางในการวิจัย ในหัวข้อหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาชีวประวัติ ทฤษฎีทางการศึกษา หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสอนทักษะดนตรี และหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอก

2. กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) คือ ลูกศิษย์และทายาทของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ จำนวน 9 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ เป็นบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดดนตรีไทยโดยตรงจากครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ และเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้ในการตีความและสร้างข้อสรุปจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการแบ่งประเภทของเอกสารตามเนื้อหาและทำการเปรียบเทียบเนื้อหา ตีความและสร้างข้อสรุป (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) 2) แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ชีวประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ และแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ ดร.อุทัย ศาสตรา ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลและทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดนครราชสีมา โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2562

5. วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) และตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Whyte, 1955 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2561) โดยการให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญอ่านทบทวนข้อมูล การตีความ และการสร้างข้อสรุปของผู้วิจัยว่ามีความเที่ยงตรงหรือไม่ จากนั้นจึงดำเนินการแก้ไขเป็นรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ตารางที่ 1 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญและวันเดือนปีที่สัมภาษณ์

ที่	ผู้ให้ข้อมูล	อาชีพ	วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์
1	นางอุทัยวรรณ คงรุ่งเรือง	ข้าราชการบำนาญ/อาจารย์พิเศษโรงเรียนประตูลี้	7 พฤษภาคม 2562
2	นายอุทิศ จรรย์นาฏย์	ข้าราชการบำนาญกรมแพทย์ทหารบก/นักดนตรีอาชีพ	3 พฤษภาคม 2562
3	นายพิทักษ์ จรรย์นาฏย์	อาจารย์พิเศษ ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	3 พฤษภาคม 2562
4	นางเยาว์รักษ์ ศรีช่วงโชติ	ข้าราชการบำนาญ ตำแหน่งครูชำนาญการ โรงเรียนวัดจอม เกษ	7 พฤษภาคม 2562
5	นายไพรัตน์ จรรย์นาฏย์	ดุริยางคศิลป์อาวุโส กลุ่มดุริยางค์ไทย สำนักงานส่งเสริม ศิลปากร	5 มิถุนายน 2562
6	นายเนนแก้ว จรรย์นาฏย์	อาจารย์ประจำวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา	9 พฤษภาคม 2562
7	นายมรกต จรรย์นาฏย์	ครูภูมิปัญญาชาวบ้าน/นักดนตรีอาชีพ	7 พฤษภาคม 2562
8	นายพรทิพย์ จรรย์นาฏย์	อดีตข้าราชการกองดุริยางค์ไทย กองทัพอากาศ/นักดนตรีอาชีพ	7 พฤษภาคม 2562
9	นางสาวบุษราคัม จรรย์ นาฏย์	ข้าราชการครู โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)	1 พฤษภาคม 2562

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาชีวประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ พบว่า ประกอบไปด้วยประเด็นที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลทั่วไป 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านการทำงานและการสอน 4) ด้านผลงาน โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านข้อมูลทั่วไป พบว่า ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2460 ที่วังบูรพาภิรมย์ เป็นบุตรของครูเพชร จรรย์นาฏย์ กับนางปรีก จรรย์นาฏย์ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาจำนวน 4 คน ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ สมรสกับนางสังวาลย์ จรรย์นาฏย์ มีบุตรธิดาร่วมกัน 5 คน และสมรสกับนางทองหยด จรรย์นาฏย์ มีบุตรธิดาร่วมกัน 10 คน ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านบริเวณเหนือวัดสามวิหาร

ตำบลห้วยร้อ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และบ้านที่ตำบลขยาย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ์เสียชีวิตด้วยภาวะเลือดออกในสมอง เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 สิริรวมอายุได้ 62 ปี

2. ด้านการศึกษา พบว่า ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ์ ศึกษาวิชาสามัญที่วังบูรพาภิรมย์ จนสามารถอ่านออกและเขียนหนังสือได้สวย (บุษราคัม จรรย์นาญ์, 2562) และเริ่มเรียนดนตรีกับครูเพชร จรรย์นาญ์ เมื่ออายุประมาณ 6 ขวบ โดยเริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่เป็นลำดับแรก จากนั้นจึงเรียนระนาดเอกและเครื่องดนตรีอื่น ๆ ทุกชนิด จนมีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีทั้งในวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ แตรวง และการขับร้อง นอกจากนี้ยังมีโอกาสได้เรียนระนาดเอกกับครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และได้ศึกษาวิธีการปรับวง การประพันธ์เพลงไทย และได้รับมอบตำราอ่านโองการไหว้ครูดนตรีไทยจากครูเพชร จรรย์นาญ์

3. ด้านการทำงานและการสอน พบว่า ในปี พ.ศ. 2469 ได้เข้ารับราชการในวังบางค้อแหลม ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ในตำแหน่งมหาดเล็กนักดนตรีไทย เครื่องมือเอกระนาดเอก และต้นปี พ.ศ. 2475 ได้ย้ายเข้าไปรับราชการในวังสดาวัลย์ ตำแหน่งมหาดเล็กนักดนตรีไทย เครื่องมือเอกระนาดเอก ภายหลังครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ์ ได้กลับไปอาศัยอยู่กับครูเพชร จรรย์นาญ์ ที่บ้านบริเวณเหนือวัดสามวิหาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบอาชีพนักดนตรี รับงานบรรเลงดนตรีปี่พาทย์ ทั้งงานบวช งานแต่งงาน งานศพ และอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเปิดสอนดนตรีไทย โดยสอนให้กับลูก ๆ ทุกคน และลูกศิษย์ที่มาขอเรียนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

ภาพที่ 1 ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ์ (2460 - 2522)
ที่มา: พิทักษ์ จรรย์นาญ์, 2562

4. ด้านผลงาน พบว่า มีผลงานทางดนตรีไทย แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประพันธ์เพลง เช่น เพลงโหมโรงทวารวดี เพลงโหมโรงเทวาประสิทธิ์ เพลงนาคราช เถา เพลงมอญมอญเรือ เถา เป็นต้น และการประพันธ์ทางเดี่ยวระนาดเอกในเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงดอกไม้ไทร เพลงแสนสุดสวาท เพลงเทพบรรทม เป็นต้น (พิทักษ์ จรรย์นาญ์, 2561) 2) ด้านการบรรเลงในโอกาสสำคัญ เช่น การบรรเลงรับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในโอกาสเสด็จพระราชดำเนินมายังพระราชวังบางปะอิน เป็นต้น 3) ด้านการประชัน เช่น ชนะเลิศในการประชันวงปี่พาทย์ที่พระราชวังจันทร์เกษม เป็นต้น

4) ด้านการปรับวงดนตรีไทย เช่น เป็นผู้ควบคุมการฝึกซ้อมและปรับวงปี่พาทย์ในการประชันปี่พาทย์รายการดนตรีไทยพรวรรณนาครั้งที่ 3 เป็นต้น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระบบการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูโพธิ์ จรรย์นาญ พบว่า ประกอบไปด้วยประเด็นที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้สอน 2) ด้านผู้เรียน 3) ด้านเนื้อหาสาระ 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านผู้สอน พบว่า คุณลักษณะความเป็นครูของครูโพธิ์ จรรย์นาญ ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ เป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร มีความใฝ่รู้ มีความอดทน มีความคิดสร้างสรรค์ พุดจาสุภาพ เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย 2) ด้านองค์ความรู้ เป็นผู้ที่มีความรู้ทางดนตรีทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ สามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีได้ทุกชนิดทั้งในวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ แตรวง รวมถึงการขับร้อง นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการปรับปรุงบทเพลงและการประพันธ์เพลง 3) ด้านการสอน เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาในการสอน สามารถอธิบาย สาธิตและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน สามารถจัดเนื้อหาในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน 4) ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้ที่มีจิตใจเมตตาต่อบุตรธิดาและลูกศิษย์ มีความกตัญญูต่อครูบาอาจารย์ มีความนอบน้อมต่อผู้อาวุโส มีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละ และมีศีลธรรม

2. ด้านผู้เรียน พบว่า สามารถแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การคัดเลือกผู้เรียน ใช้วิธีการสังเกตบุคลิกภาพและทักษะการบรรเลงระนาดเอกในเบื้องต้น 2) ทักษะการบรรเลงระนาดเอกของผู้เรียน ก่อนเรียนพบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่มีทักษะการบรรเลงระนาดเอกมาก่อน หลังเรียนพบว่า ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะระนาดเอกขั้นพื้นฐานถึงขั้นสูงได้ 3) คุณลักษณะของผู้เรียน พบว่า มีผู้เรียนที่เป็นบุตรหลานของครูโพธิ์ จรรย์นาญ และผู้เรียนที่ไม่ใช่บุตรหลานของครูโพธิ์ จรรย์นาญ โดยผู้เรียนทุกคนเป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้ ขยัน อดทน มีกิริยามารยาทเรียบร้อย มีความสามัคคี มีความเสียสละ และความรับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีบทบาทในสืบสาน ต่อยอด และถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อไปให้กับผู้เรียนคนอื่น ๆ

3. ด้านเนื้อหาสาระ พบว่า สามารถแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) การลำดับบทเพลงในการเรียนการสอน เริ่มต้นจากเพลงสาธุการ เป็นเพลงแรกในชุดโหมโรงเย็น จากนั้นสอนเพลงอื่น ๆ ที่อยู่ในชุดโหมโรงเย็น และโหมโรงเช้า และสอนเพลงประเภทเพลงเรื่อง เพลงที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรม รวมถึงเพลงมอญ เพลงโหมโรงเสภา เพลงสามชั้น เพลงเถา และเพลงเดี่ยว ตามลำดับ โดยการจัดกลุ่มของบทเพลงที่ใช้สอนมีความใกล้เคียงกับเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยของสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา พ.ศ. 2538 2) ทางเพลงที่ใช้สอน ยึดถือทางเพลงที่ได้สืบทอดมาจากครูเพชร จรรย์นาญ และทางเพลงที่ครูโพธิ์ จรรย์นาญ ได้ปรับปรุงและประพันธ์ขึ้นใหม่ เช่น เพลงโหมโรงทวารวดี เพลงนาคราชเถา เพลงพม่ารำชวานเถา และทางเดี่ยวระนาดเอกในเพลงต่าง ๆ เช่น เพลงเดี่ยวดอกไม้ไทร เพลงเดี่ยวทะเลแยะ และเพลงเดี่ยวจีนซิมใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีทางเพลงที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) อีกด้วย 3) แบบฝึกหัดการบรรเลงระนาดเอก ประกอบด้วย แบบฝึกหัดการไล่ระนาดเอก แบบฝึกหัดการตีฉาก และแบบฝึกหัดการกรอและการรัว

4. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย โดยใช้วิธีการสอนทางตรงแบบมุขปาฐะร่วมกับการสาธิต และใช้วิธีการสอนทางอ้อม โดยการให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ ไปทำการถ่ายทอดให้กับผู้เรียนคนอื่น ๆ โดยครูผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินในภายหลัง นอกจากนี้ยัง

ใช้วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฟัง โดยในการจัดการเรียนการสอนของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ 1) ชั้นนำ ประกอบไปด้วย (1) การประเมินความสามารถของผู้เรียนก่อนการเรียนโดยวิธีการสังเกต เพื่อกำหนดเนื้อหาสาระและเทคนิควิธีในการเรียนการสอน (2) การสำรวจเครื่องดนตรีให้มีความพร้อมก่อนการบรรเลง 2) ชั้นสอน ประกอบไปด้วย (1) ผู้สอนบรรยายประกอบการสาธิต (2) ผู้เรียนปฏิบัติทักษะย่อย ๆ เชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นทักษะที่สมบูรณ์ 3) ชั้นสรุป (1) ผู้สอนทำการวัดและประเมินผลโดยวิธีการสังเกต (2) ผู้สอนเน้นย้ำทักษะที่สำคัญและชี้แนะจุดบกพร่องเพื่อให้ผู้เรียนปรับปรุงแก้ไข

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ สามารถแบ่งประเด็นการอภิปรายผลเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ชีวิตประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ พบว่า ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เป็นผู้มีสายเลือดนักดนตรี และมีพรสวรรค์ทางด้านดนตรีมาตั้งแต่กำเนิด เนื่องจากบิดาคือครูเพชร จรรย์นาฏย์ เป็นครูดนตรีชื่อดังในสมัยรัชกาลที่ 5-9 เป็นผู้ที่มีความรู้และมีฝีมือในการเล่นดนตรีไทยเป็นอย่างมาก ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ได้รับการศึกษาทั้งวิชาสามัญ และการศึกษาดนตรีมาตั้งแต่อยู่ในวังบูรพาภิรมย์ ตลอดจนได้รับการอบรมบ่มเพาะ ชัดเจนและหล่อหลอมให้ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เติบโตมาเป็นผู้ที่มีกิริยามารยาทเรียบร้อย การพูดจา มีสัมมาคารวะ เป็นคนขยัน รักความสะอาด มีความมานะอดทน มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่

ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เติบโตมาท่ามกลางสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนดนตรี ทำให้ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้และจดจำได้เร็ว ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่กับครูเพชร จรรย์นาฏย์ และต่อมาก็เรียนเครื่องดนตรีอื่น ๆ ทุกชนิด จนมีความรู้และความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีได้หลากหลายทั้งในวงปี่พาทย์ไทย ปี่พาทย์มอญ แตรวง รวมถึงการขับร้อง

ความรู้และความสามารถของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ เป็นที่พอพระทัยในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ จึงมีรับสั่งขอตัวครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ให้เข้ารับราชการที่วังบางค้อแหลม ตั้งแต่อายุ 9 ขวบ ในตำแหน่งมหาดเล็กนักดนตรีไทย เครื่องมือเอกระนาดเอก เป็นเหตุให้ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ได้มีโอกาสศึกษาดนตรีไทยเพิ่มเติมจากครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งเป็นครูผู้สอนดนตรีไทยอยู่ที่วังบางค้อแหลม

ภายหลังครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ได้กลับมาอยู่อาศัยกับครูเพชร จรรย์นาฏย์ ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อประกอบอาชีพนักดนตรีไทย โดยรับงานบรรเลงดนตรีทั่วไปทั้งงานศพ งานบวช งานแต่งงาน เป็นต้น ตลอดจนเปิดสอนดนตรีให้กับบุตรหลานและบุคคลทั่วไป ทำให้วงดนตรีไทยคณะครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ โด่งดังเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในสมัยนั้น

นอกเหนือจากการถ่ายทอดทางดนตรีที่ได้สืบทอดมาจากครูเพชร จรรย์นาฏย์ และครูหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ให้กับบุตรหลานและลูกศิษย์แล้ว ครูไพฑูรย์ยังได้คิดสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงบทเพลง การประพันธ์เพลงใหม่ทั้งประเภทเพลงบรรเลงรวมวง และเพลงเดี่ยว และยังเดินสายในการประชันปี่พาทย์ต่าง ๆ จนได้รับรางวัลในการประชันปี่พาทย์มาโดย

ตลอด นอกจากนี้ยังเป็นผู้ควบคุมวงและผู้ปรับวงให้กับวงลูกศิษย์ของครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ ในการบรรเลงในโอกาสสำคัญและในการประชันปีพาทย์อีกมากมาย

ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2522 ขณะอายุ 62 ปี ไปพร้อมกับองค์ความรู้ทางดนตรีอีกมากมายที่ยังถ่ายทอดไม่หมด สอดคล้องกับที่ พัทธ์ชัย จรรย์นาญ (2562) ได้กล่าวว่า องค์ความรู้ที่ผมได้รับจากพ่อ เป็นเพียงเศษเสี้ยวของความรู้ทั้งหมดที่พ่อมี ซึ่งความรู้ที่ครูพัทธ์ชัย จรรย์นาญ ได้รับสืบทอดมานั้น มีมากจนไม่สามารถประมาณค่าได้แล้ว แต่องค์ความรู้ที่ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ มีนั้น กลับมีมากมายเสียยิ่งกว่า

ตอนที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ พบว่า ประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญทางการศึกษาตามทฤษฎีทางการศึกษาของศาสตราจารย์ ดร. อลิซาเบธ สไตเนอร์ (Steiner, 1988 อ้างถึงใน ญรุธ สุธจิตต์, 2561) ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการจัดการเรียนการสอน

ด้านผู้สอน ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของความเป็นครูที่ดี คือเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ทางดนตรีทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ทั้งในเรื่องการบรรเลงดนตรีและการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับที่ อุทัย ศาสตรา (2553) และ พิชญาภา มานะวิริยาภ (2559) ได้กล่าวว่า ครูต้องเป็นผู้ที่มีความฉลาด มีความทรงจำที่ดี มีองค์ความรู้และมีความสามารถในการบรรเลงได้รอบด้าน มีความรักความเมตตาต่อลูกศิษย์ และสามารถประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ได้ นอกจากนี้ยังพบว่าครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ เป็นผู้มีความเสียสละ และมีความมุ่งหวังให้ลูกศิษย์มีความรู้และประสบความสำเร็จได้อย่างแท้จริง โดยการอุทิศเวลาในการสอนให้กับลูกศิษย์โดยไม่คิดมูลค่า สอดคล้องกับพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2531) ที่ว่า ครูต้องเป็นผู้ที่ห่วงความดีความเจริญของลูกศิษย์มากกว่าการห่วงประโยชน์ส่วนตน

ด้านผู้เรียน พบว่า ลูกศิษย์ของครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ ทุกคนล้วนประสบความสำเร็จในวิชาชีพดนตรีไทย และสามารถนำวิชาความรู้ที่ได้ร่ำเรียนมาใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพได้ นอกจากนี้การที่ลูกศิษย์ของครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ ได้รับแบบอย่างการประพฤติตน และการอบรมสั่งสอนที่ดี ทำให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของนักดนตรีที่ดี สอดคล้องกับที่ สงบศึก ธรรมวิหาร (2545) และ ประเวศ กุ่มทุ (2521) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนที่ดี ต้องเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณท ประพฤติตนตามระเบียบแบบแผนและประเพณีที่งดงาม มีความเคารพและความกตัญญูต่อครูอาจารย์

ด้านเนื้อหาสาระ พบว่า บทเพลงที่ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นเพลงแรก คือ เพลงสาธุการ ซึ่งเป็นเพลงแรกในเพลงชุดโหมโรงเช้า และโหมโรงเย็น โดยแบบแผนการใช้เพลงสาธุการเป็นเพลงแรกในการฝึกหัดดนตรีไทยนั้น มีมาแต่โบราณ ซึ่งมีความแตกต่างจากการลำดับขั้นบทเพลงในการศึกษาดนตรีไทย ของเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (2538) ที่ได้กำหนดเพลงสาธุการ ซึ่งอยู่ในเพลงชุดโหมโรงเช้า ไว้ในการเรียนขั้นที่ 4 อย่างไรก็ตาม การลำดับบทเพลงต่อ ๆ ไปในการจัดการเรียนการสอนของครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ มีความคล้ายคลึงกับการลำดับบทเพลงตามขั้นของเกณฑ์มาตรฐาน กล่าวคือ มีการกำหนดบทเพลงในการเรียนเป็นกลุ่มเพลง ได้แก่ กลุ่มเพลงประเภทเพลงพิธีการ เพลงเรื่อง เพลงโหมโรงเสภา เพลงสามชั้น เพลงเถา และเพลงเดี่ยว ตามลำดับ

ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูไพฑูรย์ จรรย์นาญ มีรูปแบบการสอนที่เน้นการจัดการประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และเน้นทักษะการฝึกซ้อมจนเกิดความชำนาญ

สอดคล้องกับ จอยส์ และ เวลล์ (2009) ที่ได้นำเสนอรูปแบบการสอนที่เน้นพฤติกรรม พุทธิพิสัย และเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม โดยในการจัดการเรียนการสอนของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ไม่พบการใช้โน้ตเพลงหรือสัญลักษณ์ทางดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทั่วไปในการสอนทักษะดนตรี ของ ฌูรท์ สุทธิจิตต์ (2560) ที่เน้นการสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์ เน้นความถูกต้องและความไพเราะของบทเพลง และเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการแสดง โดยครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ มีแนวคิดในการถ่ายทอดทางเพลงที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูเพชร จรรย์นาฏย์ เป็นหลัก โดยวิธีการในการถ่ายทอดของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ มี 2 วิธี คือการสอนทางตรงและการสอนทางอ้อม สอดคล้องกับที่สถาบันซัสคาเชวาน (1991) ได้นำเสนอกลยุทธ์ในการสอนคือการสอนทางตรงและการสอนทางอ้อม โดยการสอนทางตรง คือการที่ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์เป็นผู้ทำการถ่ายทอดด้วยตนเองโดยวิธีมีชุมชนร่วมกับการสาธิต และการสอนทางอ้อม คือ การที่ครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ มอบหมายให้ผู้เรียนทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่อไปให้กับผู้เรียนคนอื่น ๆ ด้วยวิธีการเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฟังอีกด้วย ในการจัดการเรียนการสอนของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ชั้น สอดคล้องกับ อุทัย ศาสตรา (2553) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสอนทักษะระนาดเอก 3 ชั้น ได้แก่ 1) ขั้นนำ โดยการประเมินทักษะก่อนเรียน เพื่อทำการกำหนดเนื้อหาและวิธีการในการสอน 2) ขั้นสอน ผู้สอนทำการบรรยายประกอบการสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตามโดยการปฏิบัติทักษะย่อย ๆ เชื่อมโยงไปสู่ทักษะองค์รวม 3) ขั้นสรุป ผู้สอนทำการประเมินผู้เรียนโดยใช้วิธีการสังเกต จากนั้นทำการเน้นย้ำทักษะที่สำคัญ และชี้แนะจุดบกพร่องเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข

การศึกษาชีวประวัติของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของการดนตรีและแบบอย่างของการเป็นนักดนตรีและครูดนตรีที่ดี ซึ่งสะท้อนถึงบริบท และสภาพของสังคมที่หล่อหลอมให้บุคคลเติบโตขึ้นอย่างมีศักยภาพ นับเป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตและการจัดการเรียนการสอนทักษะดนตรีให้ประสบความสำเร็จ และเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ สืบสาน พัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ทางดนตรีไทยให้คงอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน

การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ ทำให้ได้องค์ความรู้ในการจัดการเรียนการสอนระนาดเอกตามแบบฉบับของครูไพฑูรย์ จรรย์นาฏย์ โดยกระบวนการถ่ายทอดของครูแต่ละคนก็จะมีแตกต่างกันไป สมควรที่จะศึกษาและรวบรวมไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทักษะระนาดเอกต่อไป สอดคล้องกับพระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2504) ที่ว่าครูแต่ละท่านจะมีแนวทางที่มีเอกลักษณ์จำเพาะแตกต่างกันไป สมควรที่จะศึกษาไว้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวิชาการดนตรีไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนทักษะระนาดเอก และสามารถประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนทักษะเครื่องดนตรีอื่น ๆ
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาระบบการถ่ายทอดการบรรเลงของเครื่องดนตรีอื่น ๆ และกระบวนการถ่ายทอดการขับร้องเพลงไทย

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยและการตีพิมพ์เผยแพร่ฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากกองทุนราชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2561 ภายใต้ชุดโครงการนวิจัยทางศิลปวัฒนธรรม (761008-03AC)

เอกสารอ้างอิง

- ชื่น ศิลปบรรเลง. (2521). *ดนตรีไทย*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). *วิธีวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพฯ: พรรณพริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). *ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวท กุมุท. (2521). *จริยวัตรของนักดนตรีไทย*. ในงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- พิชญภา มานะวิริยาภ. (2559). *การศึกษากระบวนการถ่ายทอดและเทคนิคการสอนซิมของอาจารย์นิธิศรีสว่าง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พูนพิศ อมาตยกุล และคณะ. (2532). *นามานุกรมศิลปเพลงไทยในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้ว.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2527). *ดนตรีวิจักษ์ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม*. กรุงเทพฯ: เกียรติธุรกิจ จำกัด
- มาศสุภา สีสุทอง. (2531). *พัฒนาการของการศึกษาวิชาซิมดนตรีไทยในสมัยรัตนโกสินทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สงบศึก ธรรมวิหาร. (2545). *ดุริยางค์ไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2538). *เกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยพุทธศักราช 2538*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2561). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล สุวรรณ. (2549). *ดนตรีไทยในวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ วังโสภณ. (2547). *การศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. (2535). *ครูบุญยงค์ เกตุคง ศิลปินแห่งชาติ: ระนาดไข่มุกหล่นบนจานหยก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- อุทัย ศาสตรา. (2553). *กระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ถาวร ศิลปินแห่งชาติ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

- Joyce, Bruce, Marsha Weil and Emily Calhoun. (2009). *Models of Teaching*. Boston, MA: Pearson. (371.3 J851M 2009).
- Saskatchewan Education. (1991). *Instructional Approaches: A Framework for Professional Practice*.

Transted Thai References

- Bureau of Higher Education Standards, Office of the Permanent Secretary for University Affairs. (1995). *Thai Music Standard Criteria B.E. 2538*. Bangkok: Office of the Permanent Secretary for University Affairs.
- Chin Silapabanleng. (1978). *Thai Music*. Bangkok: Aksorn Charoentat.
- Joyce, Bruce, Marsha Weil and Emily Calhoun. (2009). *Models of Teaching*. Boston, MA: Pearson. (371.3 J851M 2009).
- Martsupa Srisukong. (1988). *Development of the Study on Thai Music Profession in Rattanakosin Period*. (Master Thesis, Chulalongkorn University).
- Narut Suttachit. (2017). *Methodology in Teaching Music*. Bangkok: Panni Printing Center.
- Narut Sutthachit. (2018). *Music Study of principles and essence*. (10th ed). Bangkok: Chulalongkorn University Publishing House.
- Office of the Royal Society. (2013). *Royal Institute Dictionary B.E. 2554*. Bangkok: Nanmee Books Publications.
- Pichayapa Manaviriyaphap. (2016). *A study of transmission process and khim teaching techniques of Nithi Srisawang*. (Master Thesis, Chulalongkorn University).
- Poonpit Amatayakul et al. (1989). *Alphabetical List of names of Thai Musicians, Song Writers, and Composers of the First 200 Years of the City of Rattanakosin*. Bangkok: Ruen Kaew Printing.
- Poonpit Amatayakul. (1984). *Music Appreciation: Basic Knowledge on Thai Music for Appreciation*. Bangkok: Kiat Business Company Limited.
- Prawet Kumoot. (1978). *Ethics of Thai Musicians. In the 11th Thai Higher Education Music Festival*. Bangkok: Ruen Kaew Printing.
- Sa-ngobsuek Thamwiharn. (2002). *Thai Music*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Saskatchewan Education. (1991). *Instructional Approaches: A Framework for Professional Practice*.
- Satien Duangchantip. (1992). *Kru Boonyong Katekong, the National Artist: Pearl Xylophone on Jade Plate*. Bangkok: Matichon Publishing House.

- Supang Chantawanich. (2018). *Qualitative research methods*. Chulalongkorn University Publishing House.
- Surapol Suwan. (2006). *Thai Music in Thai Culture*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Suwanna Wangsophon. (2004). *A study of the cultural transmission of Thai and Japanese classical music*. (Doctoral dissertation, Chulalongkorn University)
- Uthai Sastra. (2010). *A study of transmission process in Ranard-Ek performance of Prasit Thaworn, National artist*. (Master Thesis, Chulalongkorn University).